

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravišstvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— (Iz Celovca) se nam piše 30. aprila: Proč s pasivnostjo, naše delovanje naj bode aktivno! Nezasiščenega nekaj se je denes v sredini Koroške prigodilo, in to na posebno radost tukajšnjih Slovencev in gotovo tudi na radost vseh ostalih po vsem Sloven-
skem.

Pri današnji dopolnilnej volitvi iz tretjega volilnega razreda v mestni zastop je bil z veliko večino, a po hudej borbi voljen za mestnega svetovalca naš mož, gospod Rosbacher, domoroden in iskren narodnjak, blag podpornik vsega slovenskega na Koroškem. Njegov protikandidat Heilinger, živo priporočan po nemškem političnem društvu je navzlic ogromnej agitaciji in vzlic temu, da so imeli nemško-liberalni volilci dvakrat shod, ostal v manjšini. Res čudno bode to, ko bode v Celovci sedel v dose-
daj zmirom nemškem mestnem svetovalstvu tudi naroden Slovenec. Živio! Pogum ga naj vodi in sreča!

— (Umrl) je 4. t. m. v Okonini pri Gornjem gradu vpokojen župnik g. Valentin Orožen, znani slovenski pesnik. Njegova pesem „Kje so moje rožice“ je razširjena po vsej Sloveniji, kjer naj se narodnemu možu tudi hvaležen spomin ohrani!

— (Prošnja za tri male.) Piše nam o uže poročanem rojstvu trojčkov podpisani g. župan: Mica Lunder, žena Jožefa Lundera, godea iz Malih Lipljen, fare Št. Kancijan pri Turjaku, poprej uže mati 3 otrok, porodila je 3. maja t. l. trojčke. Vsi so dečki in dobili so pri sv. krstu imena, Florijan, Ko-

cijan in Jan. Mati in dečaki so zdravi, a revščina je bila uže poprej velika, kaj pa bo zdaj? — Nemajo, kakor pravijo, pod milim bogom nič, in če ne bode kaj pomoči od kod, bati se je, da bo od revščine vsega konec. — Prav lepo prosim vse čestite čitatele vašega veleocenjenega lista tem revčkom kak mali darek podeliti, in slavno uredništvo ob enem ponižno prosim, darke pobirati in jih na dotično mesto odposlati. (Usmiljeni čitatelji naj pošljejo kak dar naravnost pod-
pisanemu g. županu. Uredn.)

Male Lipljene pri Turjaku, 5. maja 1875.
Janez Mencin, župan.

— (Iz Cerknice) se nam piše 6. maja: Ako se uresniči, kakor se čuje, da bode naš cesar domov gredoč se 14. maja zopet ustavil v našem Št. Petru zares bi bilo na pravem mestu, da se slovenski Notranjci potrudimo ter zbrani iz vseh krajev potujemo tja, da se svojemu vojvodu poklonimo in pri tej priliki poudarjemo **slovansko** narodnost svojo, kakor so tako sijajno storili Dalmatinci. Na čelo tej ogromni deputaciji naj bi se stvabila tudi naša dva narodna poslanca. Razodetje naših želj bi se seveda moralo le v domačem jeziku vršiti.

Zaprek bi se morebiti nam ne manjkalo a dognalo bi se vendar le. Vlada nam tako nič ne more zabraniti in najmanjša njena ovira v tej zadevi, bila bi dokaz slabe vesti. Na noge tedaj dragi rojaki, prilika lepa bila bi nam dana govoriti s carjem o mnogih stvareh, katere glodajo blagru narodnosti naše. Pokažimo se — kakor vselej — da smo Notranjci!

— (Iz Rake) se nam piše 5. maja: iz Krškega od 28. aprila zaradi vprašanja po ustanovitvi kmetijske šole na Raki je nas in Dolenjce zelo razveselil. Ker gre tu v resnici za blagost naše mile domovine, je naša splošna želja naj bi sedaj v bolj prijetnem času in ne površnje ogledali strokovnjaki to zelo posestvo, pripravno v vsakem oziru za kmetijsko šolo, katero je sedaj, odkar je lastnina blagega gosp. Lenka, v veliko boljšem stanu in tako rekoč naj sposobniši. Naj bi se dobra reč ne prikrivala; ako smo dobro podučeni je kot strokovnjak blagi gosp. deželni inženir Vičel prav površno in še celo ko je naj hujše snežilo in burja brila kot na Krasu, ogledoval, ter zaradi tega tudi od svoje strani i v drugi razred stavil, katerega je Povše v prvi ako ravno se je tudi ta samo dobre pol ure pri ogledovanju mudil, rekši da se mu k železnici do vlaka mudi.

Prav je imel dopisnik, ko se je izrazil, da so stavbe pri Raški graščini tako solidne, da še enega žeblja nij zabiti treba, nasprotno pri Graščini Grm (Stauden) se bode trebalo nad 30.000 gld., beri trideset tisoč. Tedaj pozor vrli naši deželni poslanci. Ne prena-glite se!

— (Iz Trsta) se nam piše: Prošnja slovenskega političnega društva za tržaško okolico „Edinost“ bila je pri seji mestnega zbora 4. t. m. zavržena, ali prešlo se je preko nje na dnevni red. Bila je stavljena v smislu, da bi se okolici zopet pravica dala voliti si slobodno zaupne može za župane. Podpirali so jo gg. Nabergoj, Nadlišek in dr. Lozar prav možato. Ali nijso zmagali, ker laška stranka rabi večino in moč proti našej pravici. Strupena levica in centrum mestnega zbora je proti vsakej naši slovenski prošnji in poštenej želji. Laška večina odloči in tako je. Vladni c. kr. komisar, kateri se ziblje na favtelji zraven župana, nij niti za las boljši od lahonov. Pri zadnji seji lanskega deželnega zbora, ko je Hermet proti galeriji obrnen govoril žaljive besede našim slovenskim poslancem, nastal je velik krik, a vladni komisar je mirno gledal, ne se zmenil, da bi umiril razkačeno ščuvalno

lahonsko kohorto. Torej tak c. kr. vladni komisar sedi pri mestnih in deželnih sejah. Lahko nam gratulirate Slovenci, mi smo pod dobrim varstvom. Menili smo vendar, da bode pod baronom Pinom boljše a dosedaj nij nič.

— (Iz Ljutomera) se nam piše: Naši nemškutarji, o katerih se navadno ničesa znamenitega poročati ne da, vendar se od časa do časa blamirajo. Tako so si baš moralčno zaušnico dali, da so notarja v Lipnici, prej v Ljutomeru, g. H. za svojega častnega meščana imenovali, t. j. najprvo ga je „Feuerwehr“ odlikovala z diplomom častnega uda, a sedaj pa ga je občina za častnega tržana izvolila. Deputacija dveh mož, ultra-meškutarjev nesla mu je diplomo, v Lipnico, kjer se je, kakor „Tagesp.“ poroča pri dobri kapljici slavilo H. „uneigen-nütziges Wirken“ in njegova „deutsche Haltung als echt deutscher Mann“. — Kako so pač — naivni, celo otročji naši kolovodje. Notar H. odšel je že pred 5 leti iz našega trga, nemškutarji želeli so mu takrat srečen pot in so bili veseli, da je pete odnesel, kajti mož se je bil — kar mu sicer ne bi očitali — v dolgove zabredel, in za takega ne marajo naši nemškutarji več, še celo pospešujejo njegov propad, če tudi je njihov politični privrženec. Pet let torej nihče pri nas mislil nij na bivšega svojega vodnika, k večjemu takrat, kadar mu je dotekel obrok plačevanja, na kar so ga pridno opominjevali. —

Ljutomerski odborniki naj bi rajše druge občinske zadeve premišljevali, nego nezasluznim ljudem iz same nemške politike nezasluzeno čast skazovati. Naj bi rajše skrbeli za boljše vodnjake, za okinčevanja trga, za boljši tlak po ulicah itd.

— (Za slovenščino.) Odbor za pretresovanje poročila deželnega odbora kranjskega je sklenil, nasvetovati deželnemu odboru sledečo resolucijo: „Deželni zbor kranjski z vso odločnostjo proti temu protestira, kako se slovenski jezik kot učni jezik izriva iz realke.“

— (Iz št. Ruperta) na Dolenjskem se nam piše: Pretečeno soboto 1. maja

probudi nas okolo 2. zjutraj iz sladkega spanja zvon, ki je žalostno bil ob plat nazznanjaje, ka je v bližini požar. G. Franjo Stergar, tukajšnji trgovec, katerega je takrat najprvega vzbudil nočni čuvaj, ker se je ónokrat nemčur tako žalostno obnesel, vpreže v hipu konje pred št. Ruperško brizgalnico, ter drdrá ž njo v najbržem tiru na nesrečni prostor, kjer je ogenj razsvetljeval s čudno žalostnim bleskom celo št. Ruperško in Mokronoško okolico. Cerkvíce na bližnjih holmih bile so razšvetljene kot z bengaličnim ognjem. Gorelo je namreč okolo 15 manjših in večjih poslopij v Martinovej vasi četrte ure oddaljenej od Mokronoga. Pogorelo je 5 posestnikov, a mej temi bila sta le dva zavarovana. Zgorelo je tudi nekaj svinj, in razen pri enem posestniku niso nikjer mogli niti najmanjše stvarice rešiti. Pol nagi so otročiči begali na tužnem mestu pogorišča; javk in stok in kriki „pomagajte, pomagajte“ bili so presunljivi. Vrlo se je obnašal baron Berg, ki je neumorno in hitro delal sam ter sè svojimi vozovi velel dovaževati vodo; vrlo so se ponesle brizgalnice št. Ruperška, Mokronoška in Mirnska. Ogenj je baje nastal po ciganih, ki se najgostejše tódi nahajajo, ter nepopisljivo drznostjo ljudi nadlegujejo. Prijeli so jih drugo jutro, ter jih tirali k sodnji v Mokronog. Ker so se pak ti ciganje s toliko zgovorljivostjo vedeli zagovarjati in dokazovati svojo nedolžnost, izpustili so jih takoj. — Ker se, kakor sem uže omenil, ciganje v naši okolici tolikrat nahajajo, ter neugodnosti prizadevajo, je ljudstvo tukaj uže res nejevoljno, da se tem klatežem beračenje in sleparjenje nikakor ne zavira. Št. Ruperško in Mokronoško županstvo se dozdeva proti ciganom jako mehko in postrežljivo, kar je res ostre graje vredno. No, naj bi se dala od nemškutarjev iz Ljubljane proti Slovencem parola, tñ vam bode tist Dolar in njegovi pristaši precej po konci, ter ne gledé na pomočke rúvali za nemčurstvo, kar se nam uže studi popisovati. A kjer je treba korist kmetškega ljudstva pred očmi imeti, se za boljše stanje revnega kmeta poganjati, tñ vam ti nemčurčki za pečjó tičé,

akopram se, kolikrat za-se prigovarjajo mej ljudstvom, v enomer bahajo, kako je njim ljudstva blagor na srci. Fej vam bodi, nemčurski slepilci! —

G. Franjo Stergar, zaveden narodnjak je nedavno prevzel agenturo za banko „Slovenijo“. Kakor čujemo, se pri njem pridno oglašujejo kmetje o zadevi zavarovanja. Naj bi zavedni narodnjaki, kolikor se jih nahaja na kmetih, storili človeko- in domoljubno dolžnost, povsodi, kjer pridejo z ljudstvom v dotiko, prigovarjati in priporočati domači zavod, kar jim je najbolj mogoče. Dokler naš kmet, ki je deloma po zaviranji zlobnih naših narodnih protivnikov, deloma zaradi mlačnosti ali boječnosti zavednih Slovencev samih zeló zaostal, dotlé se tudi ne bode brigal za koristni narodni zavod, kot je banka „Slovenija“, in v nemar puščal svoj lastni blagor. Torej narodnjaki, storite svojo dolžnost! — Banka je menda sedaj, ko je nehalo samovladje enega moža, zopet na dobrem.

— (Iz Ljutomera) se nam piše: (Naša posojilnica) lepo in čvrsto napreduje, kar mora vsak domoljub priznati in kar mora vsacega slovenskega domoljuba veseliti. V nedeljo, 2. maja imela je občni zbor, h kateremu se je zbralo blizu 100, ako ne več družabnikov, pametnih slovenskih mož, ki so se vsi tako živo za društvo zanimali. Predsednik posojilnice, g. Kukovec nagovoril je navzočne ter jim v splošnih obzirih načrtal delovanje društva v minolem letu. Potem, ko je bil za zapisnikarja izbran g. Lapajne, prebral je g. dr. Mravljak račun za leto 1874., ki kaže 94.147 gld. dohodkov in 91.874 izdatkov, kar priča, da društvo nij križem rok držalo; saj pa šteje tudi uže okolo 400 družabnikov, ki po 6. gld. na leto kot svoj upravični delež plačujejo. V rezervnem fondu ima uže 633 gld., poleg tega pa je inventar vreden 400 gld. Razen tega pa se je 1000 gld. v 2¼ letih, kar obstoji, prigospodarilo, in ta znesek od 1000 gld. določil je občni zbor po predlogu gospoda načelnika Kukovca za podporo novemu šolskemu poslopiju v Ljutomeru. In kljuba temu je

društvo tako na trdnih nogah, da more tajnika s 500 gld. in načelnika s 300 gld. odškodovati za v resnici velik trud, za kateri pa v 1872. in 73. letu tudi nič terjala nista.

Naša posojilnica ima torej pri svojem delovanju krasen uspeh in splošno zaupanje in kredit, tako n. pr. pri graški hranilnici. — Lepo se razvija torej ta posojilnica, vendar meri pisatelj teh vrstic, da bi se še več razširiti in še večje dobičke donášati utegnila, in to tedaj, ako bi se družabniki splošno v društvo sprejemali in ne delala pri sprejemanju nijedna razlika. Kdor je le pripravljen letnino plačevati naj se sprejme. Radi tega menim tudi, naj bi se onim udom, ki so bili pri obnem zboru zavoljo neizpolnovanja svojih dolžnostij iz društva izključeni, ne zabranjevalo k društvu zopet pristopiti, ako svojo letnino v novič plačajo. Poleg tega bi bilo želeli, da bi se udje o bitstvu in o delovanju društva pri takej priliki dobro podučili, da bi vse to razumeli, o čemer jim načelnistvo poroča. Radi tega bi naši domoljubi nikakor ne smeli odlašati, da se ustanovi v Ljutomeru tudi gospodarsko-politično društvo, pri katerem naj bi se baš o takih in enakih zadevah naš dobri in zaupljivi narod podučeval, kateri je svojim voditeljem res hvaležen.

— (Revolver.) 30. aprila dopoldne pride Janez Lenče iz Savelj k Primožu Čizmanu v Tacen št. 22, kupovat stelje. Skleneta „kupčijo,“ in potem pokaže mej različnimi pogovori P. Čizman svoj 6 cevni revolver, jame mu ga razlagati in kazati mehanizem, ter ga Lenčetu prav blizu obličja drži, kar Čizman nevedé napne petelina, revolver se sproži in krogla prodere Lenčetu glavo skozi sredo čela, ter mu obtiči zadaj v možganih. Pripetilo se je to ob 11. uri dopoldne, a J. Lenče je umrl še le drugo jutro 1. majnika ob 4. uri rano.

— (Nesreča.) Iz Zagorja se nam piše: O hudej nesreči imam vam zopetno zabilježiti. — Mlad, krepko vzrasel fant, petindvajsetih let, bivši premogokop v rudniku, sin posestnika L. Brvarja v Toplicah,

gre denes ob ednajstih z dinamitom streljat ribe v Medijski potok. — Pri ovem poslu vzeó patron, v katerem se nahaja streljivo, prevrtajo ga spodej in na nekovo kapico, ki je patronu na dnu, pritrdé vrvico, koja je napolnjena smodnikom. Patron zavijó potem v papir, koji namažó lojem, da voda ne pride do dinamita. Privezavši ga kamenu, ki ima nalog, potegniti patron pod vodo, ožgó vrvico, ter vse skup zalušijo v vodo. Hud uspeh ima to, kajti po 30 i več rib ubije dinamit, da se nahajó v bližini do 20—30 metrov; razpoči jim namreč vsled šina i pretresa vodnega mehur, da se takoj po razpoljenju patronovem prikažó na površje. Potem jih polové s akom. — Omenjeno je hotel baš tako činiti navedenej sirotčej. A naredil je bil prekratko vrvico, da se mu takoj po zanetenji patron razpoči v roci. Kdor zna dinamita moč, ki je hujša od navadnega smodnika, ne bode se čudil, kaj je prouzročilo to. Levico, v kojej je držal patron, odneslo mu je pri zapestku proč i proč, na pravej poškodilo mu dva prsta, da mu bodo sigurno vsaj sredinec morali amputirati, i na glavi poškodilo ga hudo. Nesrečneža so zdajle prinesli na postajo, ka se poštnim vlakom popelje v ljubljansko bolnico. Kaj hladnokrvno se vede, ka se človek čudi junačkemu njegovemu pogumu.

— (Iz Starega trga) poleg Loža se nam piše: v nedeljo (9. t. m.) odpremo pri nas kmetijsko napredovalno šolo po izgledu one v Ljutomeru na Štajerskem. O kmetijstvu bode predaval g. Fr. Žepič učitelj na gozdarskej šoli v Šneperku. G. J. Žirovnik bode predaval računstvo s posebnim ozirom na novo mero, fiziko nanašajočo se na poljedelstvo, zgodovino itd. G. nadučitelj J. Mandeljč bode pa praktično čebelarstvo razlagal.

— (Umrlo) je v Ljubljani meseca aprila t. l. 93 osob, in sicer 54 možkega, in 39 ženskega spola.

— (Divjega petelina) izredno lep eksemplar je v Jelóvici v lovu g. župana pl. Kapusa ustrelil predvčeranjem ljubljanski lovec, znani trgovec g. Regoršek.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Cesar je bil 6. t. m. mej Bokelji, ki so pred štirimi leti proti njemu bojevali, sijajno sprejet. Oboroženi Srbi iz Budue in okolice so ga spremljali. Pri znanej trdnjavi Trinita in Gorazda je stopil čez mejo in pri Pipovcu ogledal en del turške vojske, 3000 mož, ki so bili vzpostavljeni. Črnogorski vojvodi so ga pozdravili. Pri Sutvari ga je 1000 županov z „živio“ in streli pozdravilo.

V **Gradci** je na vsenčiliški rektor zbranim 800 študentom ostro prepovedal, da ako se še kaj javnih hrupov, kakor je bilo nadlegovanje don Alfonza, udeležijo, bode se vsenčilišče zaprlo. Več študentov bode izključenih. Don Alfonzovo hišo straži 30 vojakov.

Češki „Pokrok“ pravi gledé premembe volilnega reda za češki deželni zbor: „Z vstopom v deželni zbor od naše strani, nastala bi ena najvažnejših nevarnostij, da so se sedanje nezdrave razmere v Avstriji parlamentarno končale, in v odstranjenje teh nij drugega sredstva, nego mimo parlamenta, t. j. državni preobrat, „coup d'état.“ V to svrhu je edina možnost po postavnem potu, to sredstvo je edino, le politika narodne stranke.“

Vnanje države.

V **ruskem** novinstvu je napitnica našega cesarja na ruskega napita v Dubrovniku Turkom pred pragom, veliko zanimanje vzbudila in bila z veseljem sprejeta kot znamenje bodoče zveze Rusije in Avstrije.

Na **Grškem** je prepir mej ministerstvom Bulgaris in mej opozicijo tako daleč prišel, da se govori o ustavnej krizi. Kralj baje misli neparlamentarno ministerstvo sestaviti in zlorabljen ustavo vkršiti.

V **Parizu** je voljen radikalec Floquet za predsednika municipalnega sveta. — Londonski „Times“ imajo 6. maja dopis iz Pariza, ki pravi, da nemška vojna stranka na vsak način hoče zopet vojsko z Francozko. Ob enem pa list trdi, da se bode taka vojska vendar zabranila.

Tudi **angleški** časniki izprevidevajo, da se na dolgo ne da držati Turčija v tem stanju kakor je dosedaj in, govoreči povodom dalmatinskega potovanja našega cesarja, Turčiji svetujejo, naj proti krščanskim narodom bolj po evropsko ravná.

O nižji kmetijski šoli na Dolenjskem.

Iz Krškega 2. maja [Izv. dop.]

Poročilo deželnega odbora glede na prave nižje kmetijske šole na Dolenjskem nam je prišlo te dni v roke in ko ga prečitamo, nam je ostal le ta vtis, da je jako površno in plitvo, dasiravno je na 6. strani zapisano, da „je po tehtnem prevdarku merodajnih okoliščin najbolj ozira vredna ponudba g. Vincepcija Smole, glede posestva v Grmu in potem ponudba gosp. J. Lenka glede graščine Raka.“ Merodajnih razlogov, da se v prvi vrsti Grm, v drugi še le pa Raka jemlje v poštev, mi v poročilu nikakor ne najdemo. Morebiti je merodajno, da je „zvedenec“ g. Povše v $\frac{3}{4}$ uri (beri tri četrt uri) ogledal Rako in izdelal po tem „temeljitem“ ogledu svoje poročilo? Da je vsled tega Raka odpravljena od deželnega odbora v 10 vrticah?

Sicer naglašá poročilo, da bi bilo posebno potrebno, poprijeti se živinoreje, katera bi donášala precejšnjih dohodkov; kje bi se pa več dohodkov imelo, ali na Raki, ki obsega čez 80 oralov travnikov, na katere se lahko napeljava voda, ali pa na Grmu s 39 $\frac{1}{2}$ oralov travnikov, ki so slabi na vse strani.

Dalje se nam zdi — in tudi vsak otročaj to zna — da je poleg živinoreje za Dolenjsko eminentno važna vinoreja, katero bi bilo treba — ker je še jako primitivna in na nizki stopinji — pri osnovanji nove šole jemati v glavni račun. Šolski načrt zahteva za tršno šolo v naše začudenje samo 10 oralov vinogradov, dasiravno je (poleg živinoreje) vino glavni pridelek, katerega se izvažá, s katerim se tržuje, in kateri daje pozitivne doneske. Če je to res, kje bi se doseglo več dohodkov, na Grmu z 8 $\frac{1}{2}$ orali raztresenih vinogradov, od katerih je eden okoli 4 or. (v Smoleni vasi) čez pol ure, drugi pa okoli 4 $\frac{1}{2}$ or. (v Hrušici) čez **poldrugo** uro od doma oddaljen, ali pa na Raki, ki obsega čez 19 oralov arondiranih vinogradov? Mi smo tukaj naglašali

glavne kulture: travnike in vinograde, katerih obsega Raka še enkrat toliko in bolj ugodne lege, nego Grm, tedaj nij težko izračunati, katero posestvo je večje vrednosti.

Dalje ima Raka krasni grad s 24 sobami, izvrstna gospodarska poslopja, vse v jako dobrem stanu in pokrita z opeko, tu več decenij nij treba pravnobennih popravil; kakor uže omenjeno, vse solidno, ter kar pripravljeno, sprejeti učnike, učence in vse šolske priprave; Grm ima grajščino in druga poslopja s šintelni pokrita, sploh so lesene stavbe precejšnjega popravila potrebne. Nek merodajni gospod, ki je ogledal Grm in potem Rako, se je izrazil, da bi definitivna popravila v Grmu prizadevala nad 15.000 gld., kar bode vsak nestrokovnjak pritrdil, če se le pomisli, da zid sam na sebi ne prizadeva ravno velikih stroškov, pač pa so stroški za popravljanje in preuredbe lesenih stavb ogromni. Stroški pr. 3318 gld. v poročilu deželnega odbora so gotovo le za provizorične preuredbe in stavbe pri poslopih v Grmu zračunjeni, ker v sedanjí dragini pri tako veliki grajščini s pristranskimi poslopi za popravila in preuredbe 3000 gld., kar nič ne zaleže.

Tedaj ima Raka tudi gledé poslopij eklatantno prednost pred Grmom.

Posestnik Raške grajščine je pripravljen, od kupnine za 85.000 gld. odjenjati 5000 gld., tedaj jo prepustiti za 80.000 gld. dinarjev.

Razun tega, da je Raka za 10.000 gl., oziroma za pri poslopih v Grmu zračunjena potrebna popravila z 3318 gl. (kateri stroški so pa brez vse dvombe prenizki) — tedaj skupaj za najmanj 13.000 fl. cenejša od Grma, je treba tudi v odločni poštev jemati, da ima Raka ravno glavne kulture, to so vinogradi in travniki, še enkrat toliko, kakor Grm, in dalje, da ne leži v točnatem obnebji (Hagelregion), med tem ko je — žalibog — okolica Novomeška izpostavljena vsakoletni toči. Na Raki je tudi sadonosen kraj, kakor malokje na Dolenj-

skem. Na kratko, naveli smo tu pglavitne in merodajne faktorje, iz katerih logično sledi, da je mej vsemi ponodbami v prvi vrsti za kmetijsko šolo sposobna grajščina Raka, ker ona obsega vse pogoje za živino- in vinorejo, za poljedelstvo in bčelarstvo in ona ima v sebi garancije lastnega vzdržavanja in obstanka. Naša dežela nima denarja za zavreči, treba jo je obvarovati nepotrebnih stroškov. Tukaj gre za ogromno svoto, tedaj upamo, da se bode stvar temeljito rešila, ne pa površno.

Govor slovenskega poslanca g. dr. Vošnjaka

o slovenskih narodnih šolah v 11. seji štajerskega deželnega zbora.

(Po stenografskem zapisniku.)

„Gospoda moja! Ako si dovoljujem nekoliko besedij o sedanjí šolskej uredbi, omeniti moram uže naprej, da nečem napadati principov postavodajstva ljudskih šol, onih principov namreč, na katerih so se zidale nove šolske postave.

Glasoval sem ob svojem času iz nortanjega prepričanja in radostno za nove ljudsko-šolske zakone, in vsled sedanjih izkušenj morem tem manj želeti, da bi se zopet uvele one razmere, kakoršne so vladale, predno so bile te postave narejene. To uže naprej omenim, a hočem deželnemu odboru dati nekoliko navodov, na katere predmete naj bi se oziral pri poročevanju o sedanjem šolskem stanju, kakoršno želi imeti resolucija finančnega odbora in tudi poslanec g. dr. Heilsberg. Jaz imam namreč nekoliko toček pred očmi, tako gledé učiteljskega izobraževanja samega, kakor tudi gledé ljudskega šolstva.

Kar se tiče učiteljskih izobraževalnih zavodov, je vsakdo iz mej nas prepričan, da sedanje izobraževanje učiteljev daleč presega ono, ki je bilo pred napravo teh zavodov. Vendar se mi dozdeva, kar se tiče slovenskega dela Štajerske, da se slovenski jezik na učiteljskem izobraževališči

v Mariboru preveč v kot poriva, tako, da učitelji pri najboljše volji nemajo prilike, izobraziti se tudi v slovenskem jeziku, da torej oni, ki hotè mej slovenskim prebivalstvom učiteljevati na slovenskih šolah, nemajo one izurjenosti v tem jeziku, katerega bi bilo treba, da se mora dobro podučevati.

Druga napaka je v četvornej razdelitvi učiteljske plače, ki se je nekda v tej zbornici mnogo pretresovala, in ki ima ta nasledek, da šole, po katerih so nameščeni učitelji najmanjšega plačilnega razreda, ne dobodo nobenih stalnih učiteljev, da se učitelji vedno menjujejo, in tako ona dotika mej učiteljstvom in občinstvom, ki je v dosEGO učbenega cilja tako potrebna, ne nastane. Zaradi tega bi moral deželni odbor v tem oziru tudi pozvedavati, ter nasvetovati, kako bi bilo mogoče, odpraviti to slabo stanje.

Daljša okoliščina je po mojem mnenji iskati v tem, kdo ima pravico, učitelja imenovati. A o tem se bode govorilo pri priliki bodočnega resolucijskega predloga finančnega odbora.

Gospod predgovornik, — zdaj pridem na ljudsko šolo — omenil je osemletno šolsko obiskovanje, a v tem oziru moram reči, da tudi ljudstvo v spodnji Štajerski goji najiskrenejšo željo, ka bi se ne gledalo tako strogo na šolsko osemletno obiskovanje. Poglejmo posebno na one šole, ki imajo en sam razred in le enega učitelja, pri katerih je izvršenje osemletnega šolskega obiskovanja popolnem nemogoče. Tedaj obiskuje le pri pol-dnevnem poduku ena polovica otrok šolo dopoldne, druga polovica pa popoldne, in starejši šolarji bi morali 4 leta, od 10.—14. leta poslušati vedno ena in ista učna predavanja.

Na taciš šolah bi lahko, kakor je že to omenil g. predgovornik, uvel se ponavljajoči poduk, ki naj bi bil v nedeljah ali pak v delavnikih, nasprotno bi se pak šolsko obiskovanje za enorazredne ljudske šole znižalo na 6 let.

Prehajam sedaj na narodno stran tega vprašanja, ki je posebno za nas Slovence na spodnjem Štajerskem važno. Kakor znano, predpisuje zakon o ljudskih šolah, da ima učni jezik po nasvetu krajnega šolskega sveta — okrajni šolski svet določevati.

Kar mi je do sedaj znano, nij se ta naredba v spodnjem Štajerskem še popolnem uvela in v tem oziru je še veliko nerednostij, v nekaterih okrajih je kar cela zmešnjava, ker je prepuščeno volji vsacega učitelja, na kakov način hoče predavati drug deželni jezik, ali naj bi bil učni jezik nemški, ali slovenski.

Gledé tega je sicer vlada predložila lansko leto v Gradcu zborujočemu učiteljskemu shodu nekov načrt, ki je pa obsegal res take, slovenske narodnosti in občnim pedagogičnim načelom protislovne določbe, da je bil že v minolej sesiji prisiljen moj čestiti drug dr. Dominkuš, predložiti visokej vladi neko interpelacijo.

Res je v veljavi nek učni načrt za utrakvistične ljudske šole v obče, toda kar jaz vém in kar je razvidno iz obravnav učiteljskih zborov na spodnjem Štajerskem, ta učni načrt gledé števila ur, odločenih za vsak predmet in gledé učnega jezika, nij natanko jasen. Sploh nastaje za slovenske ljudske šole daljša težava, da se k velikej množici učnega gradiva že v drugej polovici prvega šolskega leta, ali drugo leto, tudi nemški jezik kot učni predmet uvede. Gospodje mi bodo pritrdili, da je množica učnega gradiva na narodnih šolah sedaj jako velikanska, mnogo večja, nego pred vpeljavo novih šolskih postav, in k tej množini, kakor omenjeno, se pridruži, za slovenske šole tudi še nemški jezik, za take šole tedaj izvira takovo preobloženje z učnim gradivom, ka je učencem to le s težo premoči.

Jaz bi torej vsakako svaril, — in sem to v visokej zbornici mnogokrat že poudarjal, da se ljudska šola ne smé smatrati za zavod, v katerem se nemči, nego vedno naj se ima pred očmi namen, da je to ljudski

izobraževalni zavod, da naj se torej gledé uredbe tega vprašanja, kdaj ima nemški jezik nastopiti, kot učni predmet in kedar kakor učni jezik, z dostojnim ozirom na narodne zahteve in potrebe gleda, ter na pravi namen ljudske šole.

To so eni onih nazorov, katere sem o ljudske šoli, na spodnjem Štajerji mislil omeniti.

Kar se pa tiče resolucijskega predloga finančnega odbora, za katerega sem tudi glasoval pri posvetovanji v finančnem odboru, moram vsakako reči, da se ne strinjam z utemeljenjem gledé financijske strani tega vprašanja, kakoršno smo baš sedaj čuli od gospoda dr. Jos. Kaiserfelda. Meni se namreč dozdeva, da, ako je tudi g. govornik proti tej trditvi, vendar je iz nje videti kakor da bi iz druge polovice te resolucije vprašanje prikazavalo se ali se morebiti naj šolnina zopet uvede, in ali naj bi se morebiti okrajna priklada povikšala za šolske potrebe od 7 % na 10 %. — Gospoda moja? Baš vprašanje glede šolnine je bilo, ki je globočje se dotaknilo občinstva in kar je tudi one odvrčalo od tega pri upeljavi šolskih zakonov, odkar se je pak odpravila šolnina, odkar se je okrajna doklada za šolske potrebe znižala na 7 % je občinstvo precej pomirjeno; da, morem celo konstatirati, da je po celem spodnjem Štajerju prijazno mišljenje mej prebivalstvom za ljudske šole, kar je po mojih mislih, razvidno iz velicij žrtev, katere donašati je prebivalstvo povsod pripravljeno, kjer je treba podpore za ljudske šole ali za nova zidanja šolskih poslopij, ki čisto niso v nobenem primeru z denarnimi razmerami občinskimi, in ki vsakako zaslužijo priznanja v tej visokej zbornici.“

Kranjski deželni zbor.

(VI. seja.) Deželni inženier Vičel prosi, da se mu ušteje čas, ko je bil pri deželi za stavbenega inspicienta v petletnico.

Dr. Razlag utemeljuje svoj predlog za podporo 2 ali 3 mladeničev iz Kranjskega, ki bi se poslali v Berchtesgaden učiti rezljanja lesa. Govornik pravi, da danes je potreba v našej deželi obrtnijo razvijati in razširjati, ker od poljedelstva itd. nam nij več mogoče živeti. V našej deželi imamo mnogo samoukov in na več krajih, kakor v Radovljici in v ribniškej dolini se peča mnogo ljudij z rezljanjem lesa. Treba je tedaj, da se sistem v to delo spravi, in to se more le zgoditi, ako se nekaj naših rojakov rezljanja lesa tam uči, kjer je uže na visokej stopinji, kakor ravno v Berchtesgaden. Rezljanje lesa se posebno našej deželi priporoča, ker imamo še mnogo gozdov. Da bi se pa tej industriji gozdi pokončavali, tega se nam nij bati, ker se pri rezljanju lesa porabijo tudi najmanjši odpadki. Dr. Razlag nasvetuje, da se njegov predlog izroči gospodarskemu odseku v pretres in poročanje, čemur zbornica pritrdi.

Razne stvari.

* (V Malčicah). blizu Kranja na sorškem polji je zadnji petek 30. aprila pogorelo zvečer ob 10. uri 12 gruntarskih hiš in 10 bajt. Zavarovani so bili razen dveh vsi.

Tržne cene

v Ljubljani 8. maja t. l.

Pšenica 4 gld. 80 kr.; — rež 3 gld. 60 kr.; — ječmen 2 gld. 80 kr.; — oves 2 gld. 10 kr.; — ajda 2 gld. 80 kr.; — prosó 2 gld. 80 kr.; — koruza 3 gld. 10 kr.; krompir 2 gld. — kr.; — fižol 5 gld. 60 kr.; masla funt — gld. 53 kr.; — mast — gld. 50 kr.; — špeh frišen — gld. 38 kr.; — špeh poven — gl. 42 kr.; jajce po 1³/₁₀ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 27 kr.; — teletnine funt 24 kr.; svinjsko meso, funt 28 kr. — sena cent 1 gld. 40 kr.; — slame cent 1 gld. 10 kr.; — drva trda 6 gold. 80 kr.; — mehka 4 gld. 90 kr.

Loterijske srečke.

V Gradcu 1. maja: 51. 74. 15. 19. 18.
Na Dunaji 1. maja: 67. 71. 6. 35. 25.